

Glaukom

Patientinformation

Glaukom - eller heter det grön starr?

Glaukom och grön starr är olika namn för samma ögonsjukdom. Den yttrar sig som en skada på synnerven som i sin tur påverkar synförmågan. Ögonläkare väljer ofta att säga glaukom för att undvika förväxling med grå starr, som är en grumling av ögats lins. Glaukom drabbar i regel äldre människor och diagnosen är ovanlig hos personer under 50 år.

Vad som orsakar glaukom är inte känt, men ärftlighet kan spela en viss roll. Det kan därför vara klokt att rådgöra med en ögonläkare eller -sköterska, om glaukom finns hos nära släktingar, i första hand syskon eller föräldrar.

Bild på ögat i genomsnitt sett från sidan. Vid glaukom skadas synnerven.

Hur märker man att man har fått glaukom?

Många personer har glaukom utan att veta om det. Detta beror på att besvären i tidigt skede är mycket diffusa och synskärpan är bevarad. Många upplever ”synbesvär”, utan att riktigt kunna specificera det hela närmare, andra märker inget alls. Vid mera långt gången sjukdom märker en person med glaukom att delar av synfältet (sidoseendet) har fallit bort och synen är tydligt försämrad.

Synförmågan består dels av synskärpan (prövas med bokstavstavla), dels av synfältet (testas med synfältsapparat). Påverkan på synfältet illustreras av bilderna på nästa uppslag.

Symtomen vid glaukom kommer i regel smygande och därför kan synen vara olika mycket påverkad, beroende på när i sjukdomsförloppet diagnosen ställs.

Ett fåtal patienter har ögonvärk som första symtom på glaukom. De har en mera ovanlig form av glaukom, som ger snabb stegring av ögontrycket. Generellt sett är ögonvärk ett ovanligt symtom vid glaukom.

1

2

3

4

Olika grader av synfältspåverkan vid glaukom:

1. Normal bild.
2. Vid tidigt glaukom är synskärpan bevarad, men i synfältet finns områden med nedsatt skärpa.
3. Vid långt gången sjukdom är synfältet fläckvis påverkat.
4. I avancerade fall kan den centrala synskärpan också försämrats.

Hur ställs diagnosen glaukom?

För att kunna ställa diagnosen behövs en ögonläkarundersökning, där ögontrycket mäts och man bedömer om synnerven är skadad. Detta görs genom undersökning av synfältet och synnervens utseende.

Ögontryckets koppling till glaukom upplevs ofta som förvirrande. Det finns patienter som har "normala" ögontryck men ändå har glaukom och tvärtom, de som har höga ögontryck men inte har glaukom. Förmodligen är det så att olika personer tål olika högt ögontryck. Det som avgör om någon har glaukom, är om det finns en synnervsskada som är typisk för sjukdomen. Konstateras glaukom inleds trycksänkande behandling.

Ögontrycket kan med tiden öka och effekten av behandlingen avta, vilket gör att regelbundna ögonkontroller är nödvändiga resten av livet.

Hur behandlas glaukom?

Vilka droppar är de "bästa"?

Kan man operera glaukom?

Det finns idag inget sätt att bota glaukom, men flera sätt att motverka en försämring av synen.

All glaukombehandling (läkemedel, laserbehandling och operation) går ut på att sänka ögontrycket. Behandlingen medför inte att synen blir bättre, utan syftar till att bromsa sjukdomsförloppet.

Drag ned undre ögonlocket. Då bildas en "ficka" där ögondroppen kan droppas. När man blinkar sprids droppen över ögat.

Eftersom behandlingen inte leder till att synen blir bättre kan man som patient frestas att sluta med sina droppar. Man riskerar då att få ökande skador på synnerven.

Det finns olika typer av ögonläkemedel som sänker ögontrycket. Vissa ögondroppar fungerar bättre för vissa personer än för andra, varför man ofta måste pröva sig fram för att uppnå det bästa resultatet. Dessutom måste hänsyn tas både till andra sjukdomar och eventuell annan medicinering. Om två olika ögondroppar fungerar lika bra, bör läkemedelspriset också beaktas.

När man som patient har vant sig vid att ta ögondropparna regelbundet, brukar det upplevas lika självklart att komma ihåg dropparna som att borsta tänderna. Ska man ta flera sorters ögondroppar vid samma tillfälle, är det lämpligt att vänta minst 5 minuter mellan dropparna. Är man osäker på om man fått in droppen i ögat, brukar det gå bra att ta en extra droppe "för säkerhets skull". Tycker man det är besvärligt att droppa, ska man inte dra sig för att be någon på ögonmottagningen eller apoteket om tips. Bland annat finns droppstöd vilket kan underlätta droppningen (tillhandahålls via apoteket).

Om laserbehandling eller operation för glaukom blir aktuellt, brukar det vara för att ögondropparna inte gett den sänkning av ögontrycket som man önskat.

Hur är sjukdomsförloppet?

Hur svår man upplever sin ögonsjukdom beror på graden av synskada. Många personer med glaukom märker inte alls mycket av sin sjukdom, medan det finns andra som upplever försämringen av synen som ett stort handikapp. Synen kan hos vissa försämrats trots behandling, men försämringen är i regel mycket långsam. Blindhet på grund av glaukom är dock ovanligt.

Möjligheten att bevara synförmågan ökar med en effektiv trycksänkning och regelbundna ögonkontroller.

Stockholms läns läkemedelskommitté (SLK) är Stockholms läns landstings medicinska expertorgan i läkemedelsfrågor. SLK bistår vården och landstingledningen med värdering av läkemedelsfakta och utformar policier inom området. Som stöd för SLK:s arbete finns 21 expertråd bestående av specialister inom respektive terapiområde. De har ansvaret för producentbundna medicinska värderingar och rekommendationer.

Broschyren är framtagen av SLK:s expertråd för ögonsjukdomar 2012.

Broschyren beställs via e-post: informationsmaterial.lsf@sl.se.

Leif Tallstedt, ordförande i SLK:s expertråd för ögonsjukdomar, S:t Eriks Ögonsjukhus, Tobias Bäckström, Klinisk farmakologi, Karolinska Universitetssjukhuset, Enping Chen, S:t Eriks Ögonsjukhus, Bo Hedquist, Ögonkliniken, Södersjukhuset, Rolf Löf, Stenhamra Hälsocentral, Nils Marén, Ögonmottagningen Farsta Läkarhus, Siv Martini, Stöd för evidensbaserad medicin, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Frank Träisk, S:t Eriks Ögonsjukhus.

